

Financie a Mena

Ing. Andrea Boháčiková, PhD.
Ing. Tomáš Rábek, PhD.
andrea.bohacikova@uniag.sk
Katedra Financii
2020/2021

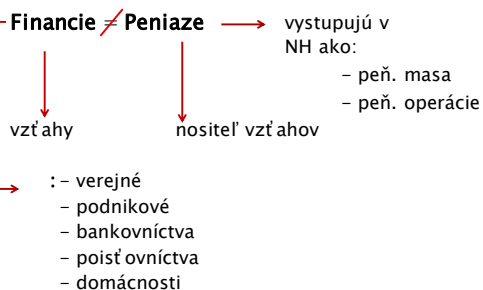
2.Cvičenie

- › Definície pojmov: financie, peňažná zásoba, peňažné operácie, peňažný obrat
- › Druhy finančných a menových operácií
- › Členenie financií
- › Funkcie financií
- › Peniaze a formy peňazí
- › Funkcie peňazí a peňažné agregáty
- › Eurobankovky a euromince
- › Kvantitatívna teória peňazí
- › Inflácia a jej dôsledky

Financie - definícia

- › Financie \neq Peniaze
- › Sústava ekonomických **vzťahov** vo forme **peňažných operácií**, prostredníctvom ktorých sa tvorí, rozdeľuje a používa **peňažná masa** (zásoba)
- › Z latinského *finare* (odsúdenie k platbe)

Peňažná masa – zásoba

- › Peňažná masa = **reálne peniaze**
- › Množstvo **peňažných prostriedkov** tj. hotovostných a bezhotovostných peňazí v domácej alebo zahraničnej mene
 - PZ jednotlivých ekonomických subjektov (Fyzické osoby, právnické osoby, obec, okres kraj, ministerstvo financií)
 - PZ národného hospodárstva ako celku

Peňažné operácie

- › **Vzťahy** (transakcie), pri ktorých dochádza k presunom a zmenám peňažnej zásoby
 - **Kvantitatívnym** – **zmena množstva** PZ, zväčšenie alebo zmenšenie objemu peňazí, ktoré majú ekonomické subjekty a nár. hospodárstvo k dispozícii
 - **Kvalitatívnym** – **zmena štruktúry** PZ, mení sa podiel hotovostných a bezhotovostných peňazí, alebo podiel peňazí v domácej a zahraničnej mene

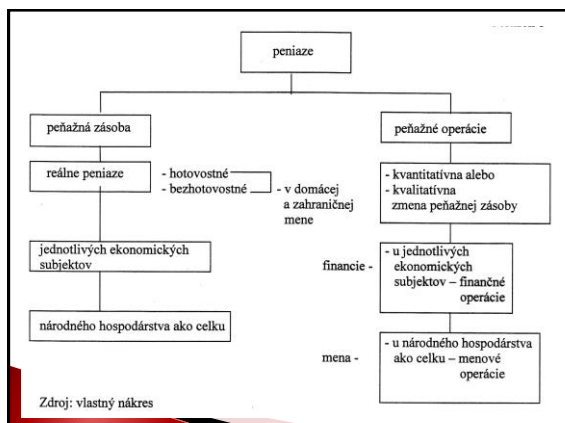
Peňažné operácie

- **Finančné operácie** - operácie, kedy dochádza k zmene peňažnej zásoby **medzi 2 ekonomickými subjektmi**, (tvoria pojem financie)
- **Menové operácie** - operácie, ktorých výsledkom je zmena peňažnej zásoby **v celej ekonomike** tj. národného hospodárstva (tvoria pojem mena)

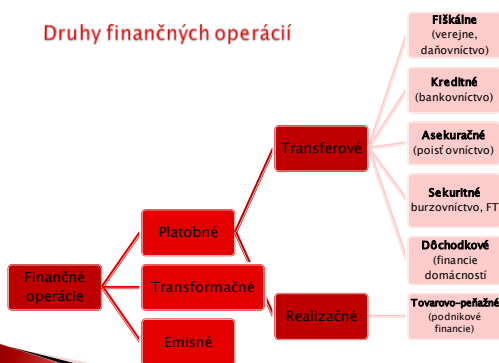
► FINANCIE A MENA

Peňažné operácie

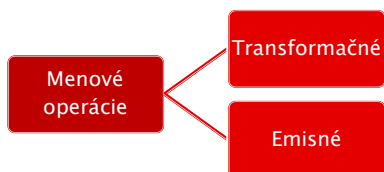
- **Finančné operácie**
 - **Platobné** – prerozdelenie od 1 subjektu 2 (platba).
 - **Transformačné** - kvalitatívna zmena cash, USD, na úrovni jednotlivých ekonomických subjektov
 - **Emisné** – zmena množstva u ekonomického subjektu spôsobujúca zmenu množstva v národnom hospodárstve ako celku (poskytnutie bankového úveru)
- **Menové operácie**
 - **Transformačné** - kvalitatívna zmena cash, USD,..., na úrovni národného hospodárstva ako celku
 - **Emisné**

Druhy finančných operácií

Druhy menových operácií

Financie definícia

Sústava ekonomických **vzťahov** vo forme **peňažných operácií**, prostredníctvom ktorých sa tvorí, rozdeľuje a používa **peňažná masa** (zásoba)

Financie predstavujú sústavu peňažných operácií s reálnymi peniazmi, prostredníctvom ktorých nastáva zmena peňažnej zásoby jednotlivých ekonomických subjektov s tým cieľom, aby došlo k rozdeleniu národného dôchodku a v konečnom dôsledku k realizácii hrubého – domáceho – produktu.

Funkcie financií

- ▶ **Stimulačná** – financie stimulujú subjekty (podniky) k tvorbe zisku
- ▶ **Distribučná** – pomocou finančných nástrojov sa rozdeľujú peňažné prostriedky medzi ekonomické subjekty
- ▶ **Kontrolná** – poskytujú informácie potrebné na kontrolu a rozhodnutia
- ▶ **Zdrojotvorná** - ekonomické subjekty, môžu zhromažďovať svoje zdroje

Členenie financií

Podľa sektorov

- ▶ Podnikové
- ▶ Verejné
- ▶ Financie bankovníctva
- ▶ Financie poisťovníctva
- ▶ Medzinárodné financie
- ▶ Financie domácností

Členenie financií

Podľa vlastníctva

- ▶ Súkromné
- ▶ Verejné

Členenie financií

- ▶ **Návratnosti** –
 - **návratné/nenávratné/podmienené návratné** – či je zmena peňažnej zásoby definitívna, alebo je možná návratnosť peňazí
- ▶ **Ekvivalentnosti (equal=rovnocenný)**
 - **ekvivalentné / neekvivalentné**
- ▶ **Centralizovanosti** –
 - **centralizované/ necentralizované**
- ▶ **Obligatórnosti** –
 - **povinné alebo dobrovoľné** vykonať peňažnú operáciu

Úloha:

Zatried' jednotlivé typy financií podľa predchádzajúceho delenia:

- ▶ Verejné financie:
- ▶ Financie bankovníctva:
- ▶ Financie poisťovníctva:

Objektívna stránka financií

- ▶ **Realita** – jedná sa o peňažné operácie s reálnymi peniazmi
- ▶ Predstavuje **primárnu finančnú činnosť**
- ▶ **Nákup, predaj, bankové účty, investície...**
- ▶ Napr: firma vyrobila skriňu, ocenili ju na trhu a ja som si ju kúpila za moje peniaze

Subjektívna stránka financií

- ▶ **Ideál** – teória
- ▶ Vychádza z objektívnej stránky
- ▶ Nenarába s reálnymi peniazmi, ale zaoberá sa otázkou, akým spôsobom sa môže uskutočňovať tvorba, rozdeľovanie a používanie peňažnej masy
- ▶ Predstavuje **sekundárnu finančnú činnosť**
 - Finančná veda, politika, veda, právo...
 - Napr. finančné modely v učebniciach, teórie o financiách, finančné plány

Peniaze

- ▶ Všetko to, čo je všeobecne vnímané a právne akceptované **ako platidlo**, ktoré slúži na výmenu tovarov alebo služieb
- 1. **Barter** - tovar za tovar
- 2. **Metalické sústavy** - zlato, striebro
- 3. **Úverová menová sústava**
 - Papierové peniaze
 - Mince
 - Bankové -depozitné (bezhotovostné peniaze)

Funkcie peňazí

- ▶ **Platobný prostriedok** - prostriedok výmeny
- ▶ **Zúčtovacia jednotka** – slúži na vyjadrenie ceny
- ▶ **Depozitný prostriedok** – uchovávatel' hodnoty alebo zásoby bohatstva

1. Barter

je forma obchodnej činnosti, pri ktorej je **tovar** alebo **služby** priamo **vymenené za iný tovar** alebo služby **bez použitia peňazí**.

Napr. kožušiny, plátno, dobytok
PROBLÉM: objemné, nedeliteľné, netrvanlivé)

2. Metalické sústavy (zlato, striebro)

- ▶ **Drahé kovy (zliatky, mince)** = deliteľné, malý objem, trvanlivé, ľahko manipulovateľné
- ▶ **Metalické sústavy:**
 - **Monometalizmus** – základom meny je jeden kov
 - **Bimetalizmus** – základom meny sú 2 kovy
- ▶ Zlaté peniaze začali nahrádzať papierové peniaze, ktoré boli **kryté zlatom**, teda zameniteľné za zlato v bankách

Bretton-woodsky menový system

- ▶ **Zlatý štandard** bol záväzok krajín zafixovať svoje domáce meny voči určitému množstvu zlata. Národná mena a iné formy peňazí (bankové vklady a bankovky) sa za určitú pevnú časť voľne zamieňali za zlato.
- ▶ v roku 1944 sa mocnosti sveta zišli na Bretton-woodskej konferencii, kde bola založená **Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (IBRD)** a **Medzinárodný menový fond (IMF)**
- ▶ konferencia mala za cieľ vytvoriť stabilný menový systém, ktorý by využíval **benefity zlatého štandardu**. Ďalším cieľom bola pomoc vojnovou zasiahnutej Európe.
- ▶ výsledkom bolo **krytie USD zlatom** a naviazanie ostatných mien na dolár v pevných kurzoch.
- ▶ V roku 1971 sa zrušila vymeniteľnosť doláru za zlato

3. Fiat peniaze

- ▶ FIAT peniaze: akékoľvek peniaze podľa vyhlásenia vlády, ktoré sú uznané ako zákonné platidlo.
- ▶ **Úverová menová sústava**
- ▶ Nixon v roku **1971** ukončil priamu vymeniteľnosť doláru Spojených štátov ku zlatu. Od tej doby všetky rezervné meny boli Fiat meny, vrátane amerického dolára a eura.
- ▶ Štátom vydané peniaze, ktoré nie sú konvertovateľné zákonom na iné veci, ani nemajú fixnú hodnotu, pokiaľ ide o akýkoľvek objektívny štandard.
- ▶ Peniaze bez toho aby mali skutočnú hodnotu.

Eurobankovky

- ▶ uvedené do obehu 1.1.2002
- ▶ tlačia sa od leta 1999 (vytlačeních okolo 15 miliárd bankoviek)
- ▶ používa 341 miliónov ľudí
- ▶ zobrazujú architektonické štýly 7 kultúrnych epoch európskej histórie (klasicizmu, románskeho slohu, gotiku, renesanciu, baroko a rokoko, veľkú železnú a sklenenú architektúru 20. st.), návrh od Roberta Kalinu
- ▶ tri architektonické prvky: ohrada, brány a mosty
- ▶ ochranné prvky: vodoznak, kvalita papiera na dotyk, ochranný prúžok, prúžok s hologramom, číslo vytlačené opticky premenlivou farbou
- ▶ SR od 1.1.2009 súčasť eurozóny

Nové eurobankovky

Euromince

- ▶ Euromince: razia vlády krajín eurozóny (spoločné strany euromincí, národné strany euromincí)

Mincovňa: Kremnica

Prečo si nevytlačíme viac peňazí?

Prečo si nevytlačíme viac peňazí?

- › Vyplatíme dlhy
- › Napravíme nezamestnanosť
- › Znížime chudobu
- › Podporíme hospodársky rast
- › Dostaneme sa zo súčasnej krízy spôsobenej Covid-19

- › PREČO SI TEDA NA NAKOPNUTIE EKONOMIKY NEVYTLAČÍME VIAC PEŇAZÍ?

Kvantitatívna teória peňazí

- › Tvrdí, že existuje vzťah medzi množstvom peňazí v obehu (v ekonomike) a cenovou hladinou (cenami) tovarov a služieb

- › Viac peňazí = zvyšovanie cien T&S = Inflácia

- › Inflácia - zvyšovanie cenovej hladiny (cien)
- znižovanie kúpnej sily peňazí (hodnoty)

Kvantitatívna teória peňazí

- › Teória je vyjadrená Fisherovou rovnicou
- › Predpokladáme, že V a T sú konštantné

$$M \times V = P \times T$$

- › M - množstvo peňazí v obehu
- › V - rýchlosť obehu peňazí, obrat
- › P - cenová hladina (ceny)
- › T - počet transakcií v ekonomike

Kvantitatívna teória peňazí

- › Teória je vyjadrená Fisherovou rovnicou
- › Predpokladáme, že V a T sú konštantné

↓ ↘
 $\uparrow M \times V = \uparrow P \times T$

- › Zvyšovanie množstva peňazí v ekonomike spôsobuje zvýšenie cien - infláciu
- › Čím viac peňazí, tým nižšia je ich hodnota (nižšia kúpna sila)

INFLÁCIA

Inflácia

- › označuje v národnom hospodárstve všeobecný **nárast cien** tovarov a služieb, čo má za následok **zníženie kúpnej sily peňazí**

Delenie podľa TEMPA RASTU

1. **Mierna:** medziročný rast cien v rozmedzí 1-9%
2. **Cválajúca:** medziročný rast cien 10-1000%
3. **Hyperinflácia:** medziročný rast cien viac ako 1000%

Hyper INFLÁCIA

- › Hyperinflácia je extrémny prípad *inflácie*.
- › Je to inflácia vyjadrená štvor- a viacciferným číslom (viac ako 1000%).
- › Pre ekonomiku to znamená rozpad peňažného systému a zrútenie hospodárskych väzieb.
- › Peniaze sú znehodnotené, prestávajú plniť svoje funkcie - nie sú uchovávateľom hodnoty, z výmenných procesov sú vytláčané tovarovou výmenou.

Zimbabwe: 2008

- ráno stála plechovka Coca-Coly 50 miliárd dolárov, ale večer, keď sa smädny Afričan vracal z práce, už bola jej cena 150 miliárd.
- 2009: menový systém v krajine oficiálne zbankrotoval
- Platenie cez mobilný kredit je mimoriadne populárne, tento alternatívny spôsob platenia využíva tretina dospeléj populácie.

Venezuela: 2016

- ▶ začala v roku 2016 počas pretrvávajúcej sociálno-ekonomickej a politickej krízy v krajine
 - V roku 2014 - miera inflácie 69%, najvyššia na svete.
 - V roku 2015 - miera inflácie 181%,
 - V roku 2016 - 800%,
 - v roku 2017 to bolo viac ako 4 000%
 - V roku 2018 to bolo asi 1 700 000%
- ▶ Medzi potenciálne príčiny hyperinflácie patria veľká tlač peňazí a deficitné výdavky.

Eurozóna

- ▶ Veľký nárast cien energií
- ▶ Inflácia v sep. 3,4 % (najviac od sep.2008)

Ďakujem za pozornosť